

2. Výběr případu: Kateřina přišla s případem, který jsme pracovně nazvali Box o přestávce:

„Ve třídě mám žáka, který se ve volném čase věnuje thajskému boxu, ve kterém se rád cvičí ve škole. Bohužel ani na moje žádosti, aby se o přestávkách neprali, nijak nereagoval. O přestávkách běhá, skáče po lavicích, pere se atd.... Už několikrát jsem ho napomínala, mimo jiné si na něj stěžují i jiní učitelé, kteří mají dozor. Už nevím, jak ho usměrnit. Neplatí na něj napomenutí, dokonce ani poznámka. V komunitním kruhu jsme se žáky řešili, jestli se všem líbí chování všech žáků ve třídě, a došli jsme k tomu, že žákům se toto chování nelíbí, a naopak je to obtěžuje. Doufala jsem, že to Tomáše alespoň trochu změní, ale k žádné změně nedošlo. Moje učící se otázka zní: Jak mohu zabránit jeho nevhodnému chování o přestávce, aniž bych ho shazovala před ostatními?“

3. Kladení otázek: V uváděném příkladu ve skupině zazněly tyto otázky:

„Co přesně jsi Tomášovi řekla? Jak reagoval? Jak reagovali spolužáci? Jaké je postavení Tomáše v kolektivu třídy? Jak upravují chování o přestávce třídní pravidla? Jak bys chtěla, aby se Tomáš o přestávce choval? Jak se chová během vyučovacích hodin? Ve kterých situacích se Tomáš chová tak, jak by sis přála? Mluvila jsi o problému s jeho rodiči? Co děláš o přestávce ty?“

Facilitátor se v závěru obrací k přispěvateli: *Co nového si teď uvědomujete? Co vám běží teď hlavou? Jak silně vám na vyřešení této situace opravdu záleží (1 až 10)? Co je ještě důležité na této situaci, co jste ještě nepopsala?*

V našem případě Kateřina přeformulovala otázku: „Co mohu udělat pro to, abychom se během přestávky ve třídě všichni, děti i já, cítili dobře?“

4. Různé pohledy: Účastníci se snažili uvažovat nad situací a vidět ji očima různých typů žáků a rodičů, nejlepších kamarádů Tomáše, výchovného poradce, vedení školy, fakultního učitele, sourozenců žáků, profesora Hejného, vychovatelky, očima RWCT, očima publikace Respektovat a být respektován aj.

Kateřina díky fázi Různé pohledy byla utvrzena v tom, že Tomáš i další žáci potřebují cítit o přestávce svobodu, vybit energii a její zásahy mohou vnímat jako omezující a nepříjemné. Začala Tomášovo chování více vnímat jako snahu získat pozornost skupiny a uplatnit to, co ho opravdu baví.

5. Návrhy, nápady, rady: Výběr nápadů, které se objevily na setkání:

- Kateřina může trávit přestávky ve třídě s dětmi.
- Zajistit do třídy pomůcky, které umožní aktivní odreagování pohybem a nejsou nebezpečné – taneční podložka, bosa, twister.
- Umožnit Tomášovi prezentovat referát o bojovém umění, kterému se věnuje.
- Tematická hodina tělesné výchovy zaměřená na bojové sporty.
- Dát Tomášovi úkol nebo speciální roli na přestávku, udělat z něj pomocníka učitele – něco, co by ho bavilo.
- Uspořádat nějakou soutěž, ve které mohou žáci například zaznamenávat svůj výkon do tabulky.
- Vyhlásit vždy každý týden jedno pravidlo, na jehož dodržování se třída soustředí, ocenit úspěch při dodržení.

Kateřina komentovala, že je rozhodnuta vyzkoušet zůstat o přestávce s dětmi ve třídě, nabídnout jim nějakou odpočinkovou společnou aktivitu a pokusit se zajistit možnost trávit přestávky venku a pořídit do třídy pomůcky pro pohybové odreagování.

Závěrem

Největší přínos vnímali účastníci skupinové metody Wanda ve dvou oblastech. První z nich byl rozvoj *dovedností metakognitivního, resp. reflektivního myšlení*. Často se objevovaly formulace jako například „Posunula jsem se v tom nevidět věci jen černé, nebo bílé, ale cíleně se snažit vnímat je a přemýšlet o nich z různých úhlů pohledu. Fáze Kladení otázek mi pomáhala si situaci, kterou jsem prožila více ujasnit, uvědomit si její možné příčiny, proč ta situace vůbec vznikla.“

Druhou oblastí byly profesní znalosti, zejména *strategie a postupy při řešení typových situací*. „Přínosné jsou hlavně nápady ostatních – víc hlav víc ví.“, „Člověk získá alternativy řešení, které by ho samotného nenapadly.“, „Nejpřínosnější byla fáze hledání nápadů. Většina situací by se mohla týkat všech a vzhledem k množství nápadů si každý vybere, co se může hodit zrovna jemu.“

Pro úspěšnou realizaci metody Wanda je důležité, aby se hned od začátku nastavilo bezpečné prostředí založené na vzájemné důvěře, respektu a na dobrých vztazích v rámci skupiny. Klíčové je také zvolit kvalitního facilitátora, který celé setkání řídí, a samozřejmě nejde opomenout vyhrazení dostatku času a prostoru především na fázi Kladení otázek. Pokud se všechny tyto podmínky splní, dojde k posílení vzájemné podpory a sounáležitosti mezi kolegy, kteří mohou sdílet znalosti, reflektovat vlastní emoce, pochopit příčiny, různé úhly pohledu na věc, a především dlouhodobě rozvíjet své profesní dovednosti. Případová studie (Poche Kargerová, Vallin, Etchegoyen Rosolová, Bajarová, 2020) doložila, že metoda skupinové reflexe WANDA se obecně jeví jako smysluplný nástroj pro rozvoj reflektivních dovedností učitelů a metakognice, jež se považuje za nejvyšší stupeň sebereflexe. Smetáčková dále upozorňuje, že WANDA posiluje učitelský tým, rozvíjí empatii a nabízí účinné techniky k profesnímu růstu učitelů.

Použitá literatura je k dispozici na vyžádání v redakci časopisu.

